

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY (EÚ) č. 235/2014

z 11. marca 2014,

ktorým sa ustanovuje nástroj financovania pre demokraciu a ľudské práva vo svete

EURÓPSKY PARLAMENT A RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej články 209 a 212,

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

po postúpení návrhu legislatívneho aktu národným parlamentom,

so zreteľom na stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru ⁽¹⁾,

so zreteľom na stanovisko Výboru regiónov ⁽²⁾,

konajúc v súlade s riadnym legislatívnym postupom ⁽³⁾,

keďže:

- (1) Toto nariadenie predstavuje jeden z nástrojov na poskytovanie priamej podpory vonkajším politikám Únie a nahrádza nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2006 ⁽⁴⁾. Týmto nariadením sa ustanovuje nástroj financovania na presadzovanie a podporu demokracie a ľudských práv vo svete, ktorým sa umožňuje poskytovať pomoc nezávisle od súhlasu vlády a orgánov verejnej správy dotknutých tretích krajín.
- (2) V článku 2 Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ) sa ustanovuje, že Únia je založená na hodnotách úcty k ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, rovnosti, právneho štátu a rešpektovania ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám. Uvedené hodnoty sú spoločné členským štátom v spoločnosti, v ktorej prevláda pluralizmus, nediskriminácia, tolerancia, spravodlivosť, solidarita a rovnosť medzi ženami a mužmi.
- (3) Podľa článku 2 a článku 3 ods. 3 ZEÚ, ako aj článku 8 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) patrí rovnosť medzi ženami a mužmi medzi základné hodnoty a ciele Únie, a Únia by ju preto mala presadzovať vo všetkých svojich činnostiach.
- (4) Článok 21 ZEÚ ustanovuje, že vonkajšia činnosť Únie sa spravuje zásadami, ktoré sa uplatnili pri jej založení:

konkrétne demokracia, právny štát, univerzálnosť a nedeliteľnosť ľudských práv a základných slobôd, zachovávanie ľudskej dôstojnosti, rovnosť a solidarita a dodržiavanie zásad Charty Organizácie Spojených národov a medzinárodného práva.

- (5) V rámci zásad a cieľov vonkajšej činnosti Únie predstavuje presadzovanie ľudských práv, demokracie, právneho štátu a dobrej správy vecí verejných, ako aj presadzovanie inkluzívneho a udržateľného rastu dva základné piliere rozvojovej politiky Únie. Závazok dodržiavať, presadzovať a chrániť ľudské práva a demokratické zásady je základným prvkom zmluvných vzťahov Únie s tretími krajinami.
- (6) Potreba zvýšiť účinnosť a koherenciu prístupu Únie voči ľudským právam a demokracii bola zvýraznená v spoločnom oznámení Vysokkej predstaviteľky Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku a Európskej komisie z 12. decembra 2011 s názvom „Ľudské práva a demokracia v centre vonkajšej činnosti EÚ – smerom k účinnejšiemu prístupu“, v ktorom sa navrhovali konkrétne opatrenia na dosiahnutie uvedeného cieľa.
- (7) Účelom zriadeného nástroja je prispieť k dosiahnutiu cieľov vonkajšej činnosti Únie vrátane jej cieľov rozvojovej politiky, najmä cieľom stanovených v spoločnom vyhlásení Rady a zástupcov vlád členských štátov zasadaúcich v Rade, Európskeho parlamentu a Komisie o politike rozvoja Európskej únie s názvom „Európsky konsenzus“ a v oznámení Komisie z 13. októbra 2011 s názvom „Zvýšenie dopadu politiky rozvoja EÚ: agenda pre zmenu“ a tých politik Únie, ktoré majú dopad na ľudské práva, vrátane cieľov vymedzených v strategickom rámci a v akčnom pláne EÚ pre ľudské práva a demokraciu, ktorý Rada prijala 25. júna 2012.
- (8) V súlade so strategickým rámcom a akčným plánom EÚ pre ľudské práva a demokraciu s cieľom integrovať zásady ľudských práv do vykonávania tohto nariadenia, Únia by mala uplatňovať prístup vychádzajúci z práv, zahŕňajúci všetky ľudské práva, či už občianske a politické, hospodárske, spoločenské alebo kultúrne.
- (9) Prínos Únie k demokracii a právnemu štátu a k presadzovaniu a ochrane ľudských práv a základných slobôd má korene vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv, Medzinárodnom pakte o občianskych a politických právach a Medzinárodnom pakte o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach a v iných nástrojoch v oblasti ľudských práv prijatých v rámci Organizácie Spojených národov (OSN), ako aj v príslušných regionálnych nástrojoch v oblasti ľudských práv.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 11, 15.1.2013, s. 81.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 391, 18.12.2012, s. 110.

⁽³⁾ Pozícia Európskeho parlamentu z 11. decembra 2013 (zatiaľ neuverejnená v úradnom vestníku) a rozhodnutie Rady z 11. marca 2014.

⁽⁴⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2006 z 20. decembra 2006 o zavedení nástroja financovania na podporu demokracie a ľudských práv vo svete (Ú. v. EÚ L 386, 29.12.2006, s. 1).

- (10) Rodová rovnosť, práva žien vrátane posilnenia postavenia žien a zákaz diskriminácie sú základnými ľudskými právami, ktoré sú nevyhnutné pre sociálnu spravodlivosť, ako aj boj proti nerovnostiam. Ich presadzovanie by malo byť prierezovou prioritou tohto nariadenia.
- (11) Ako sa pripomína v záveroch zo zasadnutia Rady z 18. novembra 2009 o podpore demokracie vo vonkajších vzťahoch EÚ, demokracia a ľudské práva sú neoddeliteľne spojené a navzájom sa posilňujú. Predpokladom politického pluralizmu, demokratických procesov a otvorenej spoločnosti sú základné slobody zmýšľania, svedomia a náboženstva alebo viery, zhromažďovania a združovania, kým demokratická kontrola, vnútroštátna zodpovednosť a delba moci sú kľúčové pre zachovanie nezávislého súdnictva a právneho štátu, ktoré sú zasa nevyhnutné na účinnú ochranu ľudských práv.
- (12) Hoci úloha vytvárať a zachovávať kultúru ľudských práv a podporovať vznik nezávislej občianskej spoločnosti, a to aj prostredníctvom posilnenia úlohy takejto spoločnosti v príslušných krajinách, a zabezpečovať fungovanie demokracie v prospech všetkých, ktorá je osobitne naliehavá a náročná v nových demokraciách, predstavuje trvalú výzvu predovšetkým pre obyvateľov dotknutej krajiny, ale ktorá nijakým spôsobom nezmenšuje záväzok medzinárodného spoločenstva. Vyžaduje si aj škálu inštitúcií, predovšetkým demokratické národné parlamenty a miestne volené zhromaždenia, ktoré zabezpečia účasť, zastúpenie, schopnosť reagovať a prevzatie zodpovednosti. V tejto súvislosti by sa osobitná pozornosť mala venovať krajinám, ktoré sa nachádzajú v procese prechodu, ako aj v nestabilnej situácii alebo situácii po skončení konfliktu. Mali by sa zohľadniť skúsenosti a poznatky získané z prechodu k demokracii v rámci politiky rozširovania a v oblasti susedskej politiky Únie.
- (13) V záujme účinného, transparentného, včasného a pružného riešenia týchto otázok po uplynutí platnosti nariadenia (ES) č. 1889/2006 sú naďalej potrebné osobitné finančné zdroje a samostatný nástroj financovania, ktorý môže nezávisle fungovať ďalej.
- (14) Pomoc Únie podľa tohto nariadenia by sa mala koncipovať takým spôsobom, aby sa ňou dopĺňali rôzne iné nástroje na realizáciu politík Únie zameraných na demokraciu a ľudské práva. Medzi uvedené nástroje patria opatrenia od politického dialógu a diplomatických demaršov až po rôzne nástroje finančnej a technickej spolupráce vrátane geografických a tematických programov. Pomoc Únie by mala dopĺňať aj akcie v rámci nástroja stability a mieru ustanoveného nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 230/2014⁽¹⁾, ktoré sú viac zamerané na krízu, vrátane naliehavých krokov potrebných počas prvých etáp procesov prechodu k demokracii.
- (15) Na základe tohto nariadenia má Únia poskytovať pomoc na riešenie globálnych, regionálnych, národných a miestnych problémov v oblasti ľudských práv a demokratizácie v partnerstve s občianskou spoločnosťou. V tomto zmysle, sa občianska spoločnosť chápe tak, že zahŕňa všetky druhy činností v sociálnej oblasti vykonávaných jednotlivcami alebo skupinami, ktoré sú nezávislé od štátu a ktorých činnosť napomáha presadzovaniu ľudských práv a demokracie, vrátane obhajcov ľudských práv v zmysle Deklarácie OSN o práve a povinnosti jednotlivcov, skupín a orgánov spoločnosti podporovať a chrániť všeobecne uznávané ľudské práva a základné slobody (Deklarácia o obhajcoch ľudských práv). Pri vykonávaní tohto nariadenia by sa mali náležite zohľadniť konkrétne stratégie Únie v oblasti ľudských práv v daných krajinách.
- (16) Okrem toho, hoci sa ciele v oblasti demokracie a ľudských práv musia stále viac začleňovať do všetkých nástrojov na financovanie vonkajšej činnosti, pomoc Únie podľa tohto nariadenia by mala mať osobitnú doplňujúcu a prídavnú úlohu vďaka svojej globálnej povahe a činnosti nezávislej od súhlasu vlád a orgánov verejnej správy dotknutých tretích krajín. Uvedená úloha by mala umožniť spoluprácu a partnerstvo s občianskou spoločnosťou v oblasti citlivých záležitostí ľudských práv a demokracie vrátane požívania ľudských práv zo strany migrantov a práv žiadateľov o azyl a práv osôb vysídlených v rámci krajiny, ako aj flexibilita a potrebná schopnosť reagovať na meniace sa okolnosti alebo potreby príjemcov alebo krízové obdobia. Únii by sa týmto nariadením tiež mala poskytnúť schopnosť formulovať a podporovať konkrétne ciele a opatrenia na medzinárodnej úrovni, ktoré nie sú geograficky viazané ani nesúvisia s krízou a ktoré si vyžadujú nadnárodný prístup alebo zahŕňajú operácie v rámci Únie, ako aj vo viacerých tretích krajinách. Okrem toho by sa týmto nariadením mal zabezpečiť nevyhnutný rámec pre operácie, ako je podpora nezávislých volebných pozorovateľských misií vedených Úniou, ktoré si vyžadujú súdržnosť politík, jednotný riadiaci systém a spoločné normy fungovania.
- (17) Rozvoj a upevňovanie demokracie podľa tohto nariadenia môže eventuálne zahŕňať poskytovanie strategickej podpory národným demokratickým parlamentom a ústavným zhromaždeniam, najmä s cieľom zlepšiť ich schopnosť podporovať procesy demokratických reforiem a dosiahnuť v nich pokrok.

⁽¹⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 230/2014 z 11. marca 2014 o ustanovení nástroja stability a mieru (pozri stranu 1 tohto úradného vestníka).

- (18) Únia by mala venovať osobitnú pozornosť krajinám a naliehavým situáciám, v ktorých sú ľudské práva a základné slobody najviac ohrozené a v ktorých je nerešpektovanie uvedených práv a slobôd najvýraznejšie a najsystematickejšie. V takýchto prípadoch by medzi politické priority mali patriť podpora dodržiavania príslušného medzinárodného práva, poskytovanie účinnej podpory a prostriedkov miestnej občianskej spoločnosti a prispievanie k jej práci, vykonávanej za veľmi ťažkých okolností. V týchto krajinách a situáciách by Únia v snahe riešiť naliehavé potreby ochrany obhajcov ľudských práv a demokratických aktivistov mala byť schopná pružne a rýchlo reagovať prostredníctvom využitia rýchlejších a pružnejších administratívnych postupov a prostredníctvom škály nástrojov financovania. To by malo byť najmä vtedy, keď by voľba spôsobov postupu mohla mať priamy vplyv na účinnosť opatrení alebo by mohla vystaviť príjemcov závažnému riziku zastrasovania, represii alebo iným druhom rizika.
- (19) V situáciách konfliktu by Únia mala podporovať dodržiavanie právnych záväzkov vyplývajúcich z medzinárodného humanitárneho práva všetkými stranami zúčastnenými na konflikte v súlade s príslušnými usmerneniami EÚ. Okrem toho v krajinách, ktoré sa nachádzajú v procese prechodu, by pomoc Únie v rámci tohto nariadenia mala podporovať vhodné prostredie, ktoré umožňuje vystúpenie politických aktérov odhodlaných dosiahnuť pluralistický demokratický systém s viacerými stranami. Toto nariadenie by malo zahŕňať aj podporu demokratických štruktúr, delby moci a zodpovednosti orgánov verejnej správy.
- (20) Volebné pozorovateľské misie Európskej únie výrazne a úspešne prispievajú k demokratickým procesom v tretích krajinách. Presadzovanie a podpora demokracie však ďaleko prevyšuje rámec samotného volebného procesu, a preto by sa mali zohľadňovať všetky stupne volebného cyklu. Výdavky na volebné pozorovateľské misie by preto nemali tvoriť neprimeranú sumu z celkovej výšky finančných prostriedkov dostupných na základe tohto nariadenia.
- (21) Mal by sa zdôrazniť význam zriadenia funkcie osobitného zástupcu EÚ pre ľudské práva (OZEÚ). OZEÚ by mal prispievať k jednote, konzistentnosti a účinnosti činnosti Únie a jej politiky v oblasti ľudských práv a mal by pomáhať zabezpečiť, aby sa všetky nástroje Únie a činnosti členských štátov vykonávali konzistentne, aby sa dosiahli ciele politiky Únie.
- (22) Únia by sa mala usilovať o čo najefektívnejšie využitie dostupných zdrojov, a tým optimalizovať dosah svojej vonkajšej činnosti. Tento cieľ by sa mal dosiahnuť súdržnosťou a komplementárnosťou medzi nástrojmi Únie pre vonkajšiu činnosť, ako aj vytvorením synergií medzi týmto nariadením, inými nástrojmi Únie na financovanie vonkajšej činnosti a inými politikami Únie. Malo by to ďalej viesť k vzájomnému posilňovaniu programov vytvorených v rámci nástrojov na financovanie vonkajšej činnosti.
- (23) Únia a členské štáty sa v počiatočnej fáze programovacieho procesu majú snažiť o pravidelnú výmenu informácií a vedú navzájom konzultácie v záujme zabezpečenia komplementárnosti svojich príslušných činností. Únia by mala viesť konzultácie aj s inými darcami a relevantnými aktérmi.
- (24) Komisia a Európska služba pre vonkajšiu činnosť (ESVČ) by si podľa potreby mali pravidelne vymieňať názory a informácie s Európskym parlamentom. Okrem toho by sa Európskemu parlamentu a Rade mal umožniť prístup k dokumentom, aby si informovaným spôsobom mohli uplatniť svoju kontrolnú právomoc podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 182/2011⁽¹⁾. V opatreniach prijatých podľa tohto nariadenia by sa náležite malo prihliadať na názory Európskeho parlamentu a Rady.
- (25) Únia – v prípade potreby aj prostredníctvom svojich delegácií – by sa mala usilovať o pravidelnú výmenu informácií a konzultácie s občianskou spoločnosťou na všetkých úrovniach, a to aj v tretích krajinách, v čo najskoršej fáze programovacieho procesu, aby sa občianskej spoločnosti uľahčilo poskytnutie príslušných príspevkov a aby sa zabezpečilo, že bude v týchto procesoch zohrávať významnú úlohu.
- (26) S cieľom prispôsobiť rozsah tohto nariadenia rýchlo sa vyvíjajúcej situácii v tretích krajinách by sa mala na Komisiu delegovať právomoc prijímať akty v súlade s článkom 290 ZFEÚ, pokiaľ ide o podrobné oblasti spolupráce vymedzené v prílohe k tomuto nariadeniu. Je mimoriadne dôležité, aby Komisia v priebehu prípravných prác uskutočnila príslušné konzultácie vrátane konzultácií na expertnej úrovni. Komisia by pri príprave a tvorbe delegovaných aktov mala zaistiť súbežné, včasné a náležité postúpenie príslušných dokumentov Európskemu parlamentu a Rade.
- (27) Vykonávacie právomoci týkajúce sa plánovania a financovania opatrení podporovaných v rámci tohto nariadenia by sa mali vykonávať v súlade s nariadením (EÚ) č. 182/2011. Vzhľadom na povahu uvedených vykonávacích aktov, najmä ich usmerňovaciu povahu z hľadiska politiky a ich finančné dôsledky, by sa s výnimkou prípadu technických vykonávacích opatrení malého finančného rozsahu mal pri ich prijímaní v zásade použiť postup preskúmania.

⁽¹⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 182/2011 zo 16. februára 2011, ktorým sa ustanovujú pravidlá a všeobecné zásady mechanizmu, na základe ktorého členské štáty kontrolujú vykonávanie vykonávacích právomocí Komisie (Ú. v. EÚ L 55, 28.2.2011, s. 13).

- (28) Spoločné pravidlá a postupy pre vykonávanie nástrojov Únie na financovanie vonkajšej činnosti sú stanovené v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 236/2014⁽¹⁾.
- (29) Týmto nariadením sa ustanovuje finančné krytie na jeho dobu uplatňovania, ktoré predstavuje hlavnú referenčnú sumu pre Európsky parlament a Radu v priebehu ročného rozpočtového postupu v zmysle bodu 17 Medziinštitucionálnej dohody z 2. decembra 2013 medzi Európskym parlamentom, Radou a Komisiou o rozpočtovej disciplíne, spolupráci v rozpočtových otázkach a riadnom finančnom hospodárení⁽²⁾.
- (30) Organizácia a fungovanie ESVČ sú stanovené v rozhodnutí Rady 2010/427/EÚ⁽³⁾.
- (31) Keďže ciele tohto nariadenia, a to celosvetové presadzovanie demokracie a ľudských práv, nie je možné uspokojivo dosiahnuť na úrovni členských štátov, ale z dôvodov jeho rozsahu a dôsledkov ho možno lepšie dosiahnuť na úrovni Únie, môže Únia prijať opatrenia v súlade so zásadou subsidiarity podľa článku 5 ZEÚ. V súlade so zásadou proporcionality podľa uvedeného článku toto nariadenie neprekračuje rámec nevyhnutný na dosiahnutie týchto cieľov.
- (32) Je vhodné zabezpečiť bezproblémový prechod bez prerušenia medzi nariadením (ES) č. 1889/2006 a týmto nariadením a zosúladiť dobu uplatňovania tohto nariadenia s obdobím uplatňovania nariadenia Rady (EÚ, Euratom) č. 1311/2013⁽⁴⁾. Toto nariadenie by sa preto malo uplatňovať od 1. januára 2014 do 31. decembra 2020,

PRIJALI TOTO NARIADENIE:

Článok 1

Predmet úpravy a ciele

Týmto nariadením sa ustanovuje európsky nástroj pre demokraciu a ľudské práva (ďalej len „EIDHR“) na obdobie rokov 2014 – 2020, na základe ktorého Únia poskytuje pomoc na rozvoj a upevňovanie demokracie, právneho štátu a dodržiavania všetkých ľudských práv a základných slobôd.

⁽¹⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 236/2014 z 11. marca 2014, ktorým sa stanovujú spoločné pravidlá a postupy pre vykonávanie nástrojov Únie na financovanie vonkajšej činnosti (pozri stranu 95 tohto úradného vestníka).

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 373, 20.12.2013, s. 1.

⁽³⁾ Rozhodnutie Rady 2010/427/EÚ z 26. júla 2010 o organizácii a fungovaní Európskej služby pre vonkajšiu činnosť (Ú. v. EÚ L 201, 3.8.2010, s. 30).

⁽⁴⁾ Nariadenie Rady (EÚ, Euratom) č. 1311/2013 z 2. decembra 2013, ktorým sa ustanovuje viacročný finančný rámec na roky 2014 – 2020 (Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 884).

Cieľom takejto pomoci je najmä:

- podporovať, rozvíjať a upevňovať demokraciu v tretích krajinách zlepšením participatívnej a zastupiteľskej demokracie, posilnením celkového demokratického cyklu, a to najmä prostredníctvom posilnenia aktívnej úlohy občianskej spoločnosti v rámci tohto cyklu, a právneho štátu a zlepšením spoľahlivosti volebných procesov, najmä prostredníctvom volebných pozorovateľských misíí Európskej únie;
- zlepšiť rešpektovanie a dodržiavanie ľudských práv a základných slobôd, ktoré sú proklamované vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv OSN a v ďalších medzinárodných a regionálnych nástrojoch v oblasti ľudských práv a posilniť ich ochranu, podporu, uplatňovanie a monitorovanie, najmä prostredníctvom podpory príslušných organizácií občianskej spoločnosti, obhajcov ľudských práv a obetí represíí a zneužívania.

Článok 2

Rozsah pôsobnosti

1. Pomoc Únie sa zameriava na tieto oblasti:

- podpora a posilňovanie participatívnej zastupiteľskej demokracie v súlade s celkovým prístupom k demokratickému cyklu vrátane parlamentnej demokracie, ako aj demokratizačných procesov najmä prostredníctvom organizácií občianskej spoločnosti na miestnej, národnej a medzinárodnej úrovni, okrem iného:
 - podporou slobody združovania a zhromažďovania, neobmedzeného pohybu osôb, slobody presvedčenia a prejavu vrátane politického, umeleckého a kultúrneho prejavu, neobmedzeného prístupu k informáciám, slobody tlače a nezávislých pluralitných médií, tradičných aj založených na IKT, slobody internetu a opatrení na boj proti administratívnym prekážkam pri uplatňovaní týchto slobôd vrátane boja proti cenzúre, a to najmä prijímaním a vykonávaním príslušných právnych predpisov;
 - posilňovaním právneho štátu, podporou nezávislosti súdnictva a zákonodarstva, podporou a hodnotením právnych a inštitucionálnych reforiem a ich zavádzania a podporou prístupu k spravodlivosti, ako aj podporovaním vnútroštátnych inštitúcií v oblasti ľudských práv;
 - podporou a posilňovaním Medzinárodného trestného súdu, medzinárodných trestných tribunálov vytvorených ad hoc, procesov spravodlivosti v prechodnom období a mechanizmov zmierenia;
 - podporou prechodu k demokracii a reforiem na dosiahnutie účinnej a transparentnej demokratickej vnútroštátnej zodpovednosti a kontroly vrátane kontroly v sektoroch bezpečnosti a spravodlivosti, ako aj posilňovaním opatrení proti korupcii;

- v) podporou politického pluralizmu a demokratického politického zastúpenia a podporou politickej účasti žien a mužov a osobitne príslušníkov marginalizovaných a zraniteľných skupín a to ako voličov tak aj ako kandidátov v procesoch demokratických reforiem na miestnej, regionálnej a celoštátnej úrovni;
- vi) posilňovaním miestnej demokracie zabezpečením lepšej spolupráce medzi organizáciami občianskej spoločnosti a miestnymi orgánmi, a tým posilnením politického zastúpenia na úrovni čo najbližšie k občanom;
- vii) presadzovaním rovnakej účasti žien a mužov na sociálnom, hospodárskom a politickom živote a podporou rodovej rovnosti, účasti žien na rozhodovacom procese a politického zastúpenia žien najmä v procesoch politického prechodu, demokratizácie a budovania štátu;
- viii) podporou rovnakej účasti osôb so zdravotným postihnutím na sociálnom, hospodárskom a politickom živote vrátane opatrení na uľahčenie ich výkonu súvisiacich slobôd a podporou rovnosti príležitostí, zákazu diskriminácie a politického zastúpenia;
- ix) podporou opatrení na pomoc mierového urovnania konfliktov medzi segmentmi spoločností vrátane podpory opatrení na budovanie dôvery v súvislosti s ľudskými právami a demokratizáciou;
- b) podpora a ochrana ľudských práv a základných slobôd, ktoré sú zakotvené vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv OSN a v ďalších medzinárodných a regionálnych nástrojoch v oblasti občianskych, politických, hospodárskych, spoločenských a kultúrnych práv, a to najmä prostredníctvom organizácií občianskej spoločnosti, pokiaľ ide okrem iného o:
- i) zrušenie trestu smrti a zavedenie moratória na trest smrti s cieľom zrušiť ho a v krajinách, v ktorých tento trest ešte stále existuje, propagovanie jeho zrušenia a dodržiavania minimálnych medzinárodných noriem;
- ii) zabránenie mučeniu, zlému zaobchádzaniu a inému krutému, neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu, ako aj násilným únosom, a o rehabilitáciu obetí mučenia;
- iii) poskytovanie pomoci obhajcom ľudských práv a ich podporu a ochranu vrátane riešenia ich naliehavých potrieb ochrany v súlade s článkom 1 Deklarácie OSN o obhajcoch ľudských práv; na tieto ciele zahŕňajúce dlhodobú pomoc a prístup do útočísk by sa mohol vzťahovať mechanizmus pre obhajcov ľudských práv;
- iv) boj proti rasizmu, xenofóbii a diskriminácii založenej na akomkoľvek základe vrátane pohlavia, rasy, farby pleti, kasty, etnického alebo sociálneho pôvodu, genetikých črt, jazyka, náboženstva alebo viery, politického či iného presvedčenia, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, rodu, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie a rodovej identity;
- v) slobodu zmýšľania, svedomia, náboženského vyznania a viery, a to aj prostredníctvom opatrení na odstránenie všetkých foriem nenávnosti, neznášanlivosti a diskriminácie založených na náboženstve alebo viere a presadzovaním tolerancie a úcty k náboženskej a kultúrnej rozmanitosti v rámci spoločností a medzi nimi;
- vi) práva pôvodného obyvateľstva, ako sú proklamované v Deklarácii OSN o právach pôvodného obyvateľstva, pričom sa okrem iného zdôrazňuje význam účasti pôvodného obyvateľstva na príprave projektov, ktoré sa ho týkajú, poskytnutím podpory s cieľom umožniť ich zapojenie a účasť na medzinárodných mechanizmoch;
- vii) práva osôb patriacich k národnostným alebo etnickým, náboženským alebo jazykovým menšinám, ako sú proklamované v Deklarácii OSN o právach osôb patriacich k národnostným, etnickým, náboženským a jazykovým menšinám;
- viii) práva lesbičiek, gejov, bisexuálnych, transrodových a intersexuálnych osôb (LGBTI) vrátane opatrení na dekrimináciu homosexuality, boja proti násilným homofóbnym a transfóbnym prejavom a prenasledovaniu, a presadzovanie slobody zhromažďovania, združovania a prejavu pre LGBTI;
- ix) práva žien, ktoré sú zakotvené v Dohovore OSN o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien a v jeho opčnom protokole, vrátane opatrení na boj proti všetkým formám násillia voči ženám a dievčatám, osobitne mrzačeniu ženských pohlavných orgánov, núteným a dohodnutým sobášom, zločinom v mene cti, domácejmu a sexuálnemu násilliu a obchodovaniu so ženami a dievčatami;
- x) práva dieťaťa, ako sú zakotvené v Dohovore OSN o právach dieťaťa a v jeho opčných protokoloch, vrátane boja proti detskej práci, obchodovaniu s deťmi a detskej prostitúcii, náboru a odvádzaniu detí za vojakov; ochrana detí pred diskrimináciou bez ohľadu na ich rasu, farbu pleti, pohlavie, jazyk, náboženstvo alebo viera, politické alebo iné zmýšľanie, národnostný, etnický alebo sociálny pôvod, majetok, telesnú alebo duševnú nespôsobilosť, rod a iné postavenia;
- xi) práva osôb so zdravotným postihnutím, ako sú zakotvené v Dohovore OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím;

- xii) hospodárske, sociálne a kultúrne práva vrátane práva na primeranú životnú úroveň a základné pracovné normy;
 - xiii) sociálnu zodpovednosť podnikov, najmä prostredníctvom uplatňovania hlavných zásad OSN týkajúcich sa podnikania a ľudských práv, a slobodu podnikateľskej činnosti stanovenej v článku 16 Charty základných práv Európskej únie;
 - xiv) vzdelávanie, odbornú prípravu a monitorovanie v oblasti ľudských práv a demokracie;
 - xv) podporu miestnych, regionálnych, národných alebo medzinárodných organizácií občianskej spoločnosti, ktoré pôsobia v oblasti ochrany, presadzovania alebo obrany ľudských práv a základných slobôd;
 - xvi) presadzovanie zlepšovania podmienok a dodržiavania noriem vo väzniciach, ktoré sú v súlade s ľudskou dôstojnosťou a základnými právami;
- c) posilnenie medzinárodného rámca ochrany ľudských práv, spravodlivosti, rodovej rovnosti, právneho štátu a demokracie, a presadzovanie medzinárodného humanitárneho práva, a to najmä týmito spôsobmi:
- i) poskytovaním podpory medzinárodným a regionálnym nástrojom a orgánom, v oblasti ľudských práv, spravodlivosti, právneho štátu a demokracie;
 - ii) podporou spolupráce občianskej spoločnosti s medzinárodnými a regionálnymi medzivládnyimi organizáciami a podporou činností občianskej spoločnosti vrátane budovania kapacít mimovládnych organizácií zameraných na presadzovanie a monitorovanie zavádzania medzinárodných a regionálnych nástrojov, ktoré sa týkajú ľudských práv, spravodlivosti, právneho štátu a demokracie;
 - iii) odbornou prípravou v oblasti medzinárodného humanitárneho práva, šírením informácií o ňom a podporou jeho presadzovania;
- d) budovanie dôvery v demokratických volebných procesoch a inštitúciách a zvyšovanie ich dôveryhodnosti a transparentnosti na všetkých stupňoch volebného cyklu, a to najmä:
- i) prostredníctvom vyslania volebných pozorovateľských misií Európskej únie a iných opatrení na monitorovanie volebných procesov;
 - ii) prispievaním k rozvoju volebných pozorovateľských kapacít domácich organizácií občianskej spoločnosti na regionálnej a miestnej úrovni a podporovaním ich iniciatív s cieľom zvýšiť účasť na volebnom procese a zlepšiť nadviazanie naň;
 - iii) podporou opatrení zameraných na konzistentné začlenenie volebných procesov do demokratického cyklu, rozširovanie informácií o volebných pozorovateľských misiách Európskej únie a vykonávanie odporúčaní voleb-

ných pozorovateľských misií Európskej únie, predovšetkým spoluprácou s organizáciami občianskej spoločnosti, ako aj s príslušnými orgánmi verejnej správy vrátane parlamentov a vlád v súlade s týmto nariadením;

- iv) podporou mierových výsledkov volebných procesov, obmedzenia násilia v súvislosti s voľbami a akceptovania dôveryhodných výsledkov všetkými segmentmi spoločnosti.

2. Zásady zákazu diskriminácie z akéhokoľvek dôvodu, uplatňovania hľadiska rodovej rovnosti, posilnenia postavenia, prevzatia zodpovednosti, otvorenosti a transparentnosti sa zohľadnia vždy, keď je to relevantné pri všetkých opatreniach uvedených v tomto nariadení.

3. Opatrenia uvedené v tomto nariadení sa vykonajú na území tretích krajín, alebo budú priamo súvisieť so situáciami vzniknutými v tretích krajinách, prípadne celosvetovými alebo regionálnymi opatreniami.

4. Opatrenia uvedené v tomto nariadení zohľadňujú osobitné okolnosti krízových alebo naliehavých situácií a krajín alebo situácií, v ktorých je závažný nedostatok základných slobôd, v ktorých je najviac ohrozená bezpečnosť ľudí alebo v ktorých organizácie a obhajcovia ľudských práv pracujú za najťažších podmienok.

Článok 3

Koordinácia, súdržnosť a komplementárnosť pomoci Únie

1. Pomoc Únie podľa tohto nariadenia je v súlade s celkovým rámcom vonkajšej činnosti Únie a dopĺňa pomoc poskytovanú na základe iných nástrojov alebo dohôd v oblasti vonkajšej pomoci.

2. Únia a členské štáty sa na účely posilnenia účinnosti, súdržnosti a súladu vonkajšej činnosti Únie v počiatočnej fáze programovacieho postupu usilujú o pravidelnú výmenu informácií a vedú spoločné konzultácie v záujme zabezpečenia komplementárnosti a súdržnosti svojich činností, tak na úrovni rozhodovania, ako aj v teréne. Takéto konzultácie môžu viesť k spoločnej tvorbe programov a spoločným činnostiam Únie a jej členských štátov. Únia vedie konzultácie aj s inými darcami a aktérmi.

3. Komisia a ESVČ si podľa potreby pravidelne vymieňajú názory a informácie s Európskym parlamentom.

4. Únia sa usiluje o pravidelnú výmenu informácií s občianskou spoločnosťou a vedie s ňou konzultácie na všetkých úrovniach, a to aj v tretích krajinách. Únia predovšetkým v súlade s príslušnými postupmi vždy, keď je to možné, poskytuje technické usmernenia a podporu pokiaľ ide o postup podávania žiadosti.

Článok 4

Všeobecný rámec programovania a vykonávania

1. Pomoc Únie podľa tohto nariadenia sa vykonáva v súlade s nariadením (EÚ) č. 236/2014 a prostredníctvom nasledujúcich opatrení:

- a) strategické dokumenty uvedené v článku 5 a ich prípadné revízie;
- b) ročné akčné programy, individuálne opatrenia a podporné opatrenia podľa článkov 2 a 3 nariadenia (EÚ) č. 236/2014;
- c) osobitné opatrenia podľa článku 2 nariadenia (EÚ) č. 236/2014.

2. Pri akomkoľvek programovaní alebo preskúmaní programov, ktoré sa uskutočnia po uverejnení hodnotiacej správy v polovici obdobia podľa článku 17 nariadenia (EÚ) č. 236/2014 (ďalej len „hodnotiaca správa v polovici obdobia“), sa zohľadnia výsledky, zistenia a závery uvedenej správy.

Článok 5

Strategické dokumenty

1. V strategických dokumentoch sa určuje stratégia pomoci Únie podľa tohto nariadenia, ktorá vychádza z priorít Únie, medzinárodnej situácie a činností hlavných partnerov. Strategické dokumenty musia byť v súlade s celkovým účelom, cieľmi, rozsahom pôsobnosti a zásadami tohto nariadenia.

2. V strategických dokumentoch sa určujú prioritné oblasti, ktoré financuje Únia počas doby platnosti tohto nariadenia, osobitné ciele, predpokladané výsledky a ukazovatele výkonnosti. Uvádza sa v nich aj orientačná výška pridelených finančných prostriedkov, a to celkovo a aj podľa prioritných oblastí; v prípade potreby sa môže uviesť vo forme rozpätia.

3. Strategické dokumenty sa schvaľujú v súlade s postupom preskúmania ustanoveným v článku 16 ods. 3 nariadenia (EÚ) č. 236/2014. Ak je to nevyhnutné z dôvodu významných zmien situácie a politiky, strategické dokumenty sa aktualizujú podľa toho istého postupu.

Článok 6

Tematické priority a delegovanie právomocí

Konkrétne ciele a priority, ktoré sa majú podľa tohto nariadenia realizovať v rámci pomoci Únie, sa uvádzajú v prílohe.

Komisia sa splnomocňuje na prijatie delegovaných aktov slúžiacich na zmenu tematických priorít uvedených v prílohe. Predovšetkým, Komisia po uverejnení hodnotiacej správy v polovici obdobia a na základe odporúčaní uvedených v tejto správe prijme do 31. marca 2018 delegovaný akt, ktorým sa zmení príloha.

Článok 7

Vykonávanie delegovania právomoci

1. Komisii sa udeľuje právomoc prijímať delegované akty uvedené v článku 6 za podmienok stanovených v tomto článku.

2. Právomoc prijímať delegované akty uvedené v článku 6 sa Komisii udeľuje na dobu platnosti tohto nariadenia.

3. Delegovanie právomocí uvedené v článku 6 môže Európsky parlament alebo Rada kedykoľvek odvolať. Rozhodnutím o odvolaní sa ukončuje delegovanie právomocí, ktoré sa v ňom uvádza. Rozhodnutie nadobúda účinnosť dňom nasledujúcim po jeho uverejnení v *Úradnom vestníku Európskej únie* alebo k neskoršiemu dátumu, ktorý je v ňom určený. Týmto rozhodnutím nie je dotknutá platnosť delegovaných aktov, ktoré už nadobudli účinnosť.

4. Komisia oznamuje delegovaný akt hneď po jeho prijatí súčasne Európskemu parlamentu a Rade.

5. Delegovaný akt prijatý podľa článku 6 nadobudne účinnosť, len ak Európsky parlament alebo Rada voči nemu nevzniesli námietku v lehote dvoch mesiacov odo dňa oznámenia uvedeného aktu Európskemu parlamentu a Rade alebo ak pred uplynutím uvedenej lehoty Európsky parlament a Rada informovali Komisiu o svojom rozhodnutí nevzniesť námietku. Na podnet Európskeho parlamentu alebo Rady sa táto lehota predĺži o dva mesiace.

Článok 8

Výbor

Komisii pomáha Výbor pre demokraciu a ľudské práva. Uvedený výbor je výborom v zmysle nariadenia (EÚ) č. 182/2011.

Článok 9

Prístup k dokumentom

S cieľom zabezpečiť, aby si Európsky parlament a Rada mohli uplatniť svoje kontrolné právomoci informovaným spôsobom, majú v súlade s uplatniteľnými pravidlami prístup ku všetkým relevantným dokumentom EIDHR.

Článok 10

Finančné krytie

Finančné krytie na vykonávanie tohto nariadenia na obdobie rokov 2014 – 2020 je 1 332 752 000 EUR.

Európsky parlament a Rada schvália ročné rozpočtové prostriedky v rámci limitu stanoveného vo viacročnom finančnom rámci.

Článok 11

Európska služba pre vonkajšiu činnosť

Toto nariadenie sa uplatňuje v súlade s rozhodnutím 2010/427/EÚ.

Článok 12

Nadobudnutie účinnosti

Toto nariadenie nadobúda účinnosť dňom nasledujúcim po jeho uverejnení v *Úradnom vestníku Európskej únie*.

Uplatňuje sa od 1. januára 2014 do 31. decembra 2020.

Toto nariadenie je záväzné v celom rozsahu a priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch.

V Štrasburgu 11. marca 2014

Za Európsky parlament
predseda
M. SCHULZ

Za Radu
predseda
D. KOURKOULAS

PRÍLOHA

Konkrétne ciele a priority európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR)

Strategická orientácia Únie, ktorá sa má realizovať na účely EIDHR, vychádza z piatich cieľov, ktoré sa opisujú v tejto prílohe.

1. Cieľ 1 – Podpora ľudských práv a obhajcov ľudských práv v situáciách najvyššieho ohrozenia.

Opatreniami v rámci tohto cieľa sa poskytne účinná pomoc obhajcom ľudských práv (OLP), ktorí sa ocitli v nebezpečí a v situáciách, keď sú základné slobody najviac ohrozené. EIDHR bude okrem iného prispievať k uspokojovaniu naliehavých potrieb OLP, takisto bude OLP a občianskej spoločnosti poskytovať strednodobú a dlhodobú podporu, ktorá im umožní vykonávať svoju prácu. Opatrenia budú zohľadňovať súčasný znepokojujúci trend zužujúceho sa priestoru pre občiansku spoločnosť.

2. Cieľ 2 – Podpora ďalších priorít Únie v oblasti ľudských práv

Opatrenia v rámci tohto cieľa sa sústredia na podporu činností Únie, ktoré prinášajú pridanú hodnotu zo strany EÚ alebo konkrétny tematický záväzok (napr. súčasné a budúce usmernenia Únie v oblasti ľudských práv, ktoré prijíma Rada alebo uznesenia, ktoré prijíma Európsky parlament), v súlade s článkom 2. Opatrenia budú v súlade s prioritami stanovenými v strategickom rámci a v akčnom pláne EÚ pre ľudské práva a demokraciu.

Opatreniami v rámci tohto cieľa sa bude okrem iného podporovať ľudská dôstojnosť (predovšetkým boj proti trestu smrti a proti mučeniu a iným krutým, neľudským a ponižujúcim trestom a zaobchádzaniu), hospodárske, sociálne a kultúrne práva, boj proti beztretnosti, boj proti akejkoľvek podobe diskriminácie, práva žien a rodová rovnosť. Pozornosť sa bude taktiež venovať novovznikajúcim problémom v oblasti ľudských práv.

3. Cieľ 3 – Podpora demokracie

Opatrenia v rámci tohto cieľa budú podporovať pokojných prodemokratických aktérov v tretích krajinách s cieľom posilniť participatívnu a zastupiteľskú demokraciu, transparentnosť a zodpovednosť. Opatrenia sa budú zameriavať na upevňovanie účasti na politickom živote a politického zastúpenia, ako aj na presadzovanie prodemokratických hodnôt.

Budú sa riešiť všetky aspekty demokratizácie vrátane právneho štátu a presadzovania a ochrany občianskych a politických práv, ako sú sloboda prejavu online a offline, sloboda zhromažďovania a združovania. Toto zahŕňa aktívnu účasť na vyvíjajúcej sa metodologickej diskusii týkajúcej sa oblasti podpory demokracie.

V relevantných prípadoch sa v opatreniach budú zohľadňovať odporúčania volebných pozorovateľských misíí Európskej únie.

4. Cieľ 4 – Volebné pozorovateľské misie Európskej únie

Opatrenia v rámci tohto cieľa sa sústredia na pozorovanie volieb, ktoré ako súčasť širšej podpory demokratických procesov obsiahnutých v cieľi 3 prispieva k narastajúcej transparentnosti a dôvery vo volebný proces.

Volebné pozorovateľské misie Európskej únie v plnom rozsahu sú všeobecne uznávané ako vlajkové lode vonkajšej činnosti Únie a zostávajú najdôležitejšou formou opatrení v rámci tohto cieľa.

Majú najlepšie predpoklady na to, aby zhodnotili volebné procesy na základe získaných informácií a poskytli odporúčania pre ich budúce zlepšenie v kontexte spolupráce a politického dialógu Únie s tretími krajinami. Prístup, zahŕňajúci všetky stupne volebného cyklu vrátane naň nadväzujúcich činností, sa bude predovšetkým ďalej rozvíjať cez doplnujúce činnosti medzi bilaterálnym programovaním a projektmi EIDHR.

5. Cieľ 5 – Podpora zameraná na kľúčových aktérov a procesy vrátane medzinárodných a regionálnych nástrojov a mechanizmov v oblasti ľudských práv

Všeobecným cieľom je posilniť medzinárodné a regionálne rámce na podporu a ochranu ľudských práv, spravodlivosti, právneho štátu a demokracie v súlade s prioritami politík Únie.

Opatrenia v rámci tohto cieľa budú zahŕňať činnosti na podporu príspevku miestnej občianskej spoločnosti k dialógom EÚ o ľudských právach (v súlade s príslušnými usmerneniami EÚ) a rozvoj a implementáciu medzinárodných a regionálnych nástrojov a mechanizmov týkajúcich sa ľudských práv, ako aj nástrojov a mechanizmov medzinárodného trestného súdництва vrátane Medzinárodného trestného súdu. Podpore a monitorovaniu týchto mechanizmov zo strany občianskej spoločnosti sa bude venovať osobitná pozornosť.

Vyhlasenie Európskej komisie k strategickému dialógu s Európskym parlamentom ⁽¹⁾

Na základe článku 14 Zmluvy o Európskej únii Európska komisia bude viesť strategický dialóg s Európskym parlamentom pred plánovaním programov v rámci nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 235/2014 z 11. marca 2014, ktorým sa ustanovuje nástroj financovania na podporu demokracie a ľudských práv vo svete, a v prípade potreby po počiatočných konzultáciách s príslušnými príjemcami. Európska komisia predloží Európskemu parlamentu príslušné dostupné dokumenty týkajúce sa tvorby programov, v ktorých budú uvedené orientačné sumy pridelených rozpočtových prostriedkov na krajinu/región, a v rámci krajiny/regiónu priority, možné výsledky a orientačné sumy rozpočtových prostriedkov pridelených na jednotlivé priority v rámci geografických programov, ako aj výber foriem pomoci (*). Európska komisia predloží Európskemu parlamentu príslušné dostupné dokumenty týkajúce sa tvorby programov, v ktorých budú uvedené tematické priority, možné výsledky, výber foriem pomoci (*) a sumy rozpočtových prostriedkov pridelených na priority stanovené v tematických programoch. Európska komisia zohľadní stanovisko Európskeho parlamentu k tejto veci.

Európska komisia bude viesť strategický dialóg s Európskym parlamentom pri príprave priebežného hodnotenia a pred každou podstatnou revíziou programových dokumentov počas obdobia platnosti tohto nariadenia.

Európska komisia na požiadanie Európskeho parlamentu vysvetlí, ako v programových dokumentoch zohľadnila jeho pripomienky a aké ďalšie následné kroky uskutočnila na základe strategického dialógu.

⁽¹⁾ Európska komisia bude zastúpená na úrovni zodpovedného komisára.

(*) Podľa potreby.

Spoločné vyhlásenie Európskeho parlamentu, Rady Európskej únie a Európskej komisie k volebným pozorovateľským misiám

Európsky parlament, Rada Európskej únie a Európska komisia zdôrazňujú významný prínos volebných pozorovateľských misií EÚ pre politiku vonkajších vzťahov Únie zameranú na podporu demokracie v partnerských krajinách. Volebné pozorovacie misie EÚ prispievajú k zvyšovaniu transparentnosti a prehlbovaniu dôvery vo volebné procesy, zhodnocujú voľby na základe získaných informácií a poskytujú odporúčania pre ich ďalšie zlepšovanie v rámci spolupráce a politického dialógu EÚ s partnerskými krajinami. V tejto súvislosti sa Európsky parlament, Rada Európskej únie a Európska komisia dohodli, že až 25 % z rozpočtu by sa počas obdobia rokov 2014 – 2020 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 235/2014 z 11. marca 2014, ktorým sa ustanovuje nástroj financovania na podporu demokracie a ľudských práv vo svete, malo vyčleniť na financovanie pozorovateľských misií EÚ, a to v závislosti od každoročných volebných priorít.
